

Статистика, учет и аудит, 1(88)2023. стр. 6-12

DOI: <https://www.doi.org/10.51579/1563-2415.2023-1.01>

MPFТА 06.61.53

ӘОЖ 332.711

ПАНДЕМИЯДАН КЕЙІНГІ КЕЗЕҢДЕ ҚАЗАҚСТАНДА УРБАНИЗАЦИЯНЫ ДАМУЫ

Г.Ж. Сейтхамзина^{1}, Л.М. Бекенова¹, Е.Х. Ахатова¹, С.Е.Велеско²*¹Алматы гуманитарлы-экономикалық университеті, Алматы, Қазақстан²Миттвейда қолданбалы ғылымдар университеті, Миттвейда, Германия*Corresponding author email: gau17erj@mail.ru

Аңдатпа. Мақаланың мақсаты-пандемиядан кейінгі кезеңдегі урбанизациялау процестерінің жаңа формаларын зерттеу. ҚР мен әлемде урбанизациялау процестерін зерделеу кезінде экономикалық зерттеулердің мынадай әдістерінің кеңінен қолданылды: монографиялық, бағдарламалық-нысаналы, логикалық. Зерттеу жұмысында зерттеу, салыстыру және жалпылау, ғылыми абстракция және синтез сияқты теориялық әдістер де қолданылды. Урбанизациялау процестері саяси және экономикалық факторларға байланысты. Жақында әлемдік Коронавирустық пандемия әлемдік экономикада болып жатқан барлық процестерге, соның ішінде урбанизациялаудың дамуына кері әсерін тигізді. Мақалада осы кезеңдегі ҚР-дағы урбанизациялаудың жай-күйі зерттеледі, қалаларды дамыту бойынша ұсыныстар мен іс-шаралар жинақталады, пандемиядан кейінгі кезеңде урбанизациялаудың негізгі нысандары мен үрдістері айқындалады. Коронавируспен күресу үшін елдердің үкіметтері қабылдаған карантиндік шаралардың теріс салдары елдер мен аймақтардың экономикалық дамуына, сәйкесінше қалалар мен елді мекендердің дамуына, яғни урбанизациялау процестеріне тікелей әсер етеді. Осы салдардың әсері туралы зерттеуде Қазақстан Республикасы Президентінің тапсырмалары айтылды, урбанизациялау процесін басқаруға, "көші-қон толқындарының" кезеңділігін қамтамасыз етуге, ірі қалалардағы толып кетуді және әлеуметтік шиеленісті болдырмауға мүмкіндік беретін Қазақстан Үкіметінің өңірлік және аумақтық дамуға жаңа тәсілдері қаралды. Әкімшілік-аумақтық өзгерістер Мемлекеттік басқару процесін оңтайландырады, азаматтардың облыс орталығына дейін және кері қайтуын жеңілдетеді, ішкі көші - қонды неғұрлым тиімді реттеуге ықпал ететін болады. ҚР Президентінің барлық осы бастамалары мен ұсыныстары жақын арада қалалардың – жаңа облыс орталықтарының дамуына күшті серпін береді, олардың экономикасы мен бәсекеге қабілеттілігін нығайтады, бұл өз кезегінде Қазақстандағы урбанизациялаудың өсуіне жақсы қарқын береді.

Түйінді сөздер: Урбанизация, қала, шағын және орта қалалар, агломерация, қала халқы, пандемиядан кейінгі кезең.

Негізгі ережелер. Урбанизациялау процестері саяси және экономикалық факторларға байланысты. Жақында әлемдік коронавирустық пандемияның әлемдік экономикада болып жатқан барлық процестерге, соның ішінде урбанизациялаудың дамуына кері әсерін тигізді. Мақалада осы кезеңдегі ҚР-дағы урбанизациялаудың жай-күйі зерттеледі, қалаларды дамыту бойынша ұсыныстар мен іс-шаралар жинақталады, пандемиядан кейінгі кезеңде урбанизациялаудың негізгі нысандары мен үрдістері айқындалады. Коронавируспен күресу үшін елдердің үкіметтері қабылдаған карантиндік шаралардың теріс салдары елдер мен аймақтардың экономикалық дамуына, сәйкесінше қалалар мен елді мекендердің дамуына, яғни урбанизациялау процестеріне тікелей әсер

Cite this article as: G.Zh. Seitkhamzina, L.M. Bekenova, E.Kh. Akhatova, S.E.Velesko. Development of urbanization in Kazakhstan in the post-pandemic period. *Statistics, accounting and audit*. 2023, 1(88), 06-12. (In Kaz.). DOI: <https://www.doi.org/10.51579/1563-2415.2023-1.01>

етеді. Осы салдардың әсері туралы зерттеуде Қазақстан Республикасы Президентінің тапсырмалары айтылды, урбанизациялау процесін басқаруға, "көші-қон толқындарының" кезеңділігін қамтамасыз етуге, ірі қалалардағы толып кетуді және әлеуметтік шиеленісті болдырмауға мүмкіндік беретін Қазақстан Үкіметінің өңірлік және аумақтық дамуға жаңа тәсілдері қаралды.

Кіріспе. Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2021 жылғы 1 қыркүйектегі "Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі" атты Қазақстан халқына Жолдауында пандемиядан кейінгі кезеңдегі экономикалық дамуға ерекше назар аударылды. Президент агломерацияларды дамыту туралы заңды және қалаларды кешенді салудың жаңа стандарттарын әзірлеу қажеттігін атап өтті, бұл Қазақстанның тұрақты урбанизациялауға, миллионер қалалар мен қала-облыс орталықтарын дамытуға бейілділігін тағы да көрсетеді. Сол Жолдауда Тоқаев даму міндеттерін шешу қажеттігін атап өтті [1].

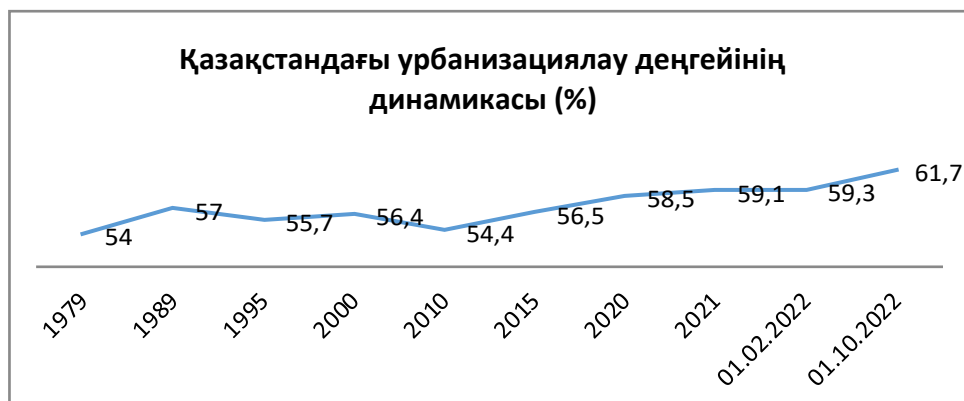
Президент Қ.К.Тоқаев 2020 жылғы 1 қыркүйектегі жолдауында урбанизациялау процесін басқаруға, "көші-қон толқындарының" кезеңділігін қамтамасыз етуге, ірі қалалардағы халық саны мен әлеуметтік шиеленісті болдырмауға мүмкіндік беретін өңірлік және аумақтық дамуға жаңа көзқарас туралы айтылды [2].

"Жаңа Қазақстан: жаңару және жаңғырту жолы, 2022 жылдың 16 наурызындағы жолдауында Президент елдің өңірлік дамуына ерекше назар аударады, онда оңтайлы әкімшілік-аумақтық құрылыстың маңыздылығы көтерілді. Президентіміздің жолдауында еліміздегі жаңа облыстарды - Абай, Ұлытау, Жетісу білім беру жөніндегі бастамасы ұсынылды. Облыстардың бірігуінен бастап облыстық мәртебесін жоғалтқан өңірлерде халық саны азайып, өмір сүру сапасы нашарлады. Әкімшілік-аумақтық өзгерістер Мемлекеттік басқару процесін оңтайландырады, азаматтардың облыс орталығына дейін және кері қайтуын жеңілдетеді, ішкі көші-қонды неғұрлым тиімді реттеуге ықпал ететін болады. Алматы облысының орталығы Қапшағай қаласы болады, оның атауын Қонаев деп өзгерту барлық қазақстандықтар үшін ерекше маңызға ие [3].

ҚР Президентінің барлық осы бастамалары мен ұсыныстары жақын арада қалалардың – жаңа облыс орталықтарының дамуына күшті серпін береді, олардың экономикасы мен бәсекеге қабілеттілігін нығайтады, бұл өз кезегінде Қазақстандағы урбанизациялаудың өсуіне жақсы қарқын береді.

Материалдар мен әдістер. Урбанизациялау процестерінің жаңа формаларын зерттеу кезінде экономикалық зерттеулердің келесі әдістерінің кешені қолданылды: монографиялық, бағдарламалық-мақсатты, логикалық.

Талқылаулар мен нәтижелер. Бүгінгі таңда Қазақстандағы урбанизациялау деңгейі 61,7% - ға құрайды, бұл әлемдегі урбанизациялаудың орташа көрсеткішінен 7% - дан асады. Қазақстанда қала халқының тұрақты өсуі байқалады, бұл урбанизациялаудың жақсы деңгейін көрсетеді. Әрине, қалаға және дамыған аймақтарға қоныс аударудың себептері көбінесе алыс аудандар мен ауылдардағы қолайсыз экономикалық жағдайлармен байланысты. БҰҰ болжамы бойынша қала халқының саны 2050 жылға дейін жыл сайын орта есеппен 1,51% - ға ұлғаяды, бұл халықтың жалпы санының өсу қарқынынан асып түседі. Өңірлердің бөлінісінде қала халқының өсуі бойынша дамыған өнеркәсіп және үлкен индустриялық әлеуеті бар: Қарағанды, Павлодар, Ақтөбе облыстары көш бастап тұр [4]. Осы қалалар мен өңірлерді таңдаудың негізгі себебі – жұмысқа орналасу мүмкіндігі, дамыған инфрақұрылым және т. б.

Сурет 1. Қазақстандағы урбанизациялау деңгейінің динамикасы (%)

Дереккөздер: КСРО халқының саны мен құрамы. Бүкілодақтық халық санағы бойынша 1979 ж. – М., 1984 ж. КСРО халқы: 1989 жылғы Бүкілодақтық халық санағы бойынша – М., 1990 ж. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің ұлттық статистика бюросының статистикалық жинақтары.

ҚР-да урбанизациялау деңгейінің өсуімен бірге қалаларды басқару тәсілдері де өзгерді. БҰҰДБ сарапшыларының пікірінше, "Урбанизациялау Қазақстандағы инклюзивті және орнықты дамудың үдеткіші ретінде" Қазақстан Республикасындағы Адам дамуы туралы 2019 жылғы Ұлттық баяндамасында Қазақстандағы қазіргі заманғы қалалар халықтың барлық топтары үшін теңдік және өмір сүруге жарамдылық негізінде дамуда. Қаланы инклюзивті басқаруды енгізудің бір мысалы Нұр-сұлтан және Алматы қалаларында халық қатысатын қалалық бюджеттеудің пилоттық жобалары болып табылады. Бұл жобалар қаланы басқаруға белсенді азаматтарды тартудың тиімділігін көрсетеді [4].

Урбанизациялауды дамытудың тағы бір факторы ҚР-да цифрландыруды жалпыға бірдей енгізу болды. "Ақылды қала" стандарттарын енгізудің негізгі бағыттары қауіпсіздік, көлік, ТКШ, білім беру, денсаулық сақтау және қаланы басқару болып табылады.

Еліміздегі урбанизациялаудың сын-қатерлеріне қарсы тұруы және жоғарыда қарастырылған кеңістіктік даму модельдерін сәтті жүзеге асыру қабілеті көбінесе Үкіметтің қала құрылысы саласындағы саясатының тиімділігіне байланысты болады. Урбанизациялау саясаты біртұтас болуы керек және қалаларды, қалалық бюджеттерді, қалалық инфрақұрылымды басқару жүйелерін құру немесе құру, сондай-ақ осы саладағы кадрлық және ақпараттық әлеуетті нығайту шараларын қамтуы керек. Сондай-ақ, урбанизациялау мәселелері бойынша басқа елдермен конструктивті диалог құру өте маңызды, бұл жинақталған оң және теріс тәжірибені ескеруге, идеялармен алмасуға, сондай-ақ қала құрылысы саласында жалпы тәсілдерді әзірлеуге мүмкіндік береді [5].

Қалалық басқару жүйесін жетілдіру жөніндегі қызметінің негізгі бағыттарында жергілікті өзін-өзі басқаруды нығайту және қалалық қоғамдастықтардағы шешім қабылдау тетіктері мен процестерді интеграциялау қағидаттарында оны одан әрі дамыту болғаны тиіс.

Осылайша, қазіргі қазақстандық қалалардың дамуының негізгі үрдістері болып табылатындар: өмірдің жоғары сапасын қамтамасыз ету үшін физикалық, цифрлық және адамдық жүйелерді тиімді интеграциялау; инфрақұрылымды, кеңсе және тұрғын жылжымайтын мүлікті, қоғамдық кеңістіктерді дамытуға кешенді көзқарас. Бұл ретте, қалалық қоғамдық кеңістіктерді дамыту коммерциялық құрылысқа қарағанда басымдыққа ие; қалаларды постиндустриалды әлем кеңістігіне біртіндеп ауыстыруға

мүмкіндік беретін оқиғалар экономикасын дамыту [4].

Егер біз пандемиядан кейінгі кезеңдегі урбанизациялау процестерінің әлемдік тенденциялары туралы айтатын болсақ, онда мыналарды атап өтуге болады:

- Халықтың денсаулығы мен қала құрылысы басқарудағы негізгі жетекші қағидатқа айналу. Вирустың таралуының негізгі факторы халықтың тығыздығы емес, халықтың көптігі болғандықтан, қалалардағы халықтың көптігі мәселесін шешу және қоғамдық орындарда, тұрғылықты жерлерде және еңбек қызметінде, қоғамдық көліктерде гигиенаның қолайлы деңгейін сақтау вирустың таралуын тежеудің негізгі шаралары болып табылады.

- Қала тұрғындары ұсынған жаңа қалалық инновацияларды енгізу, қоғамдық ашық кеңістіктердің, жаяу жүргіншілер аймақтарының, велосипед маршруттарының, көлік үшін жабық серуендеуге арналған орындардың және т. б. пайда болуы.

- Бір жерге көп қоныстануға жол бермей ықшамды қоныстану. Тәжірибе көрсеткендей, ықшамды қоныстану ковид-19 пандемиясы кезінде қызмет көрсету, мемлекеттік қызметтер мен инфрақұрылымды ұсыну кезінде пайдасы зор екендігін көрсетіп осы қызметтердің тиімділікті жақсартты.

- Қала халқының барлық топтарының ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыру. Урбанизациялаудың пайдасын қала тұрғындарының барлық топтарына арналуы керек.

- Тұрақты тұтыну принциптерін сақтау, климаттың өзгеруінің әсерін азайту және барлығына инклюзивті өркендеу мен мүмкіндіктерді қамтамасыз ету. COVID-19 пандемиясы әдеттегі тұтыну үлгілерін бұзды, әуе көлігінің қозғалысы төмендетті, логистикалық тізбектерді қиындатты, мұның бәрі елдердің өсуі мен тұтыну үлгілерін қайта бағалауға әсерін тигізді.

- Қалаларды көгалдандыру және урбанизациялаудың экологиялық құндылығы, елді мекендердің инклюзивтілігі.

- Халықтың неғұрлым осал топтарының қажеттіліктеріне басымдық беру. Олардың көзқарастары мен мүдделерін білдіру үшін мүмкіндіктер жасауды және олардың қажеттіліктерін қарастыруға және кез келген мәселелер бойынша шешім қабылдауға басымдық беруді білдіреді.

- Урбанизациялаудың әлеуметтік құндылығы. Мүмкіндіктердің теңдік мәселесінен, мүмкіндіктерді әділ теңдей бөлу мәселелерін шешуге көшу. Қайта бөлу тетіктері қоғамның ең осал топтарын қолдаудың ең жоғары деңгейін ұсынуға бағытталған ресурстарды, дағдылар мен мүмкіндіктерді әділ және тиімдірек пайдалану үшін жасалған. Бұл тұрғын үймен, біліммен, көлікпен немесе басқа муниципалдық қызметтермен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

- Қала деңгейінде саясат жүргізу кезінде гендерлік теңсіздікті есепке алу. Қоғамдық салада, жоспарлау мен басқаруда барлық шешімдерді қабылдау кезінде гендерлік өлшеуді есепке алуды білдіреді.

- Мигранттарды интеграциялау тұжырымдамасын әзірлеу. Мигранттар қаланың әлеуметтік-экономикалық дамуының ажырамас бөлігі бола алады. Бұл тұрғын үй, жұмысқа орналасу, білім беру және денсаулық сақтау, қауіпсіздік пен қауіпсіздік, әлеуметтік қолдау және мигранттардың жергілікті қоғамдастыққа қатыстылық сезімін қалыптастыру бойынша тиімді интеграциялық бағдарламаларды енгізуді талап етеді.

- Қаланы басқарудағы инновациялар мен технологиялар. Технологиялық жетістіктер мен қалаларды басқарудың жаңа тәсілдері қарқынды дамып келе жатқан урбанизацияның маңызды факторы болып табылады, олар әлеуметтік қатынастарды, еңбек нарығын және көшбасшылық тәжірибесін қайта қарастыруға әкеледі.

- "Ақылды қала" тұжырымдамасының негізгі міндеті-адамдардың қажеттіліктеріне бағдарлау. Қала тұрғындары қаланың негізгі тұтынушылары және маңызды ресурсы болып табылады. Технологияға негізделген "ақылды қала" бастамалары адамдардың

қажеттіліктеріне назар аударып, адамдарға бағытталуы керек.

- Жергілікті билік органдарының технологияларды тиімді басқарумен, енгізу және пайдалануды реттеу саласындағы ғылыми әлеуетті арттыруды жүзеге асыру.

- Урбанизация әлеуетін тиімді іске асыру үшін қолайлы институционалдық орта құру. Билікті орталықсыздандыру жергілікті билікке тұрақты даму саясатын жүргізуге, қаланың дамуына инвестиция салуға, қаржыландыруға көбірек мүмкіндік береді.

- Қалалық инвестициялау үшін қаржы қажеттіліктерін дәл бағалау. Қаржыландыру қажеттіліктері мен көздері әр елде әр түрлі болуы мүмкін.

- Қаржыландырудың тұрақты әртараптандырылған көздері, табыс алудың жетілдірілген мүмкіндіктері, қаржыландырудың инновациялық тетіктері мен құралдары. Жергілікті билік өз табыс көздерін ұлғайту және әртараптандыру бойынша инновациялық шешімдерді табу үшін қаланың барлық әлеуетін жұмылдыруы тиіс.

- Covid-19 Пандемиясымен байланысты дағдарыстан шығу үшін ең жаңа және қажетті шараларды енгізудің жаңарту мүмкіндігін пайдалану. Пандемия қалалық елді мекендердің ескі мәселелерін, денсаулық сақтау, гигиена және санитарлық жағдайды сақтау қажеттіліктерінің талаптарға сай еместігін айқын көрсетті, қаланың кедейленген келбетін жою және тұрғын үй мен инфрақұрылымды жақсарту қажеттілігін көрсетеді [6].

Қорытынды. Урбанизация процестерін тиімді басқару саяси және экономикалық құралдар мен тетіктерді, соның ішінде жерге деген сұранысты басқару үшін маңызды байланыстырушы институттарды, белгілі бір аумақтарды байланыстыру үшін инфрақұрылымдық инвестицияларды, сондай-ақ мемлекеттің атаулы араласуының тиімділігін арттыруды талап етеді.

Осыған байланысты қалалық басқару, жоспарлау және институттар жүйесін жаңарту үлкен маңызға ие. Орталықсыздандыруға қарамастан, муниципалдық билік тиісті қолдау көрсетуі керек, оның ішінде бюджеттік. Дәстүрлі бас жоспар тәжірибесінен арыла отырып, жаңа көзқарас пен жоспарлау принциптеріне көшу маңызды.

Урбанизация саясаты экономикалық мүмкіндіктерді кеңейтуді, теңсіздік пен кедейлікті азайтуды, қоршаған ортаның тұрақтылығын қамтамасыз етуді көздейтін тұрақты дамуға қол жеткізуге бағытталуы керек. Жалпы, қалалардың рөлі мен экономикалық әлеуетін өзгерту біртұтас стратегияны қажет етеді.

Қаржыландыру туралы ақпарат. Мақала Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің ғылыми жобаларын гранттық қаржыландыру шеңберінде дайындалды (ЖРН: AP09260795 "Пандемиядан кейінгі кезеңде басқарылатын урбанизацияның ұйымдастырушылық-экономикалық тетігі").

Әдебиеттер тізімі

1. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана. Единство народа и системные реформы – прочная основа процветания страны [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.akorda.kz/ru/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-183048> (дата обращения: 12.10.2022).
2. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана. 1 сентября 2020 г. Казахстан в новой реальности: время действий [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-1-sentyabrya-2020-g (дата обращения: 10.09.2022).
3. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана. Новый Казахстан: путь обновления и модернизации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.akorda.kz/ru/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-1623953> (дата обращения: 21.10.2022).
4. Каратаева Л. Урбанизация в Казахстане: прогрессивное развитие [Электронный ресурс] // Обзорно-аналитический портал «Стратегия Казахстана 2050». – Режим доступа: <https://strategy2050.kz/ru/news/urbanizatsiya-v-kazahstane-progressivnoe-razvitiye/> (дата обращения: 14.05.2022).
5. Аналитический доклад «Урбанизация в Центральной Азии: вызовы, проблемы и перспективы» // Центр экономических исследований. Ташкент. -2013. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.unescap.org/sites/default/d8files/Urbanization%20in%20CA_RUS_0.pdf (дата обращения: 05.12.2022).
6. Доклад о состоянии городов мира 2020. Ценность устойчивой урбанизации [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www.urban->

response.org/system/files/content/resource/files/summary/key_messages_summary_russian.pdf (дата обращения: 05.01.2023).

References

1. *Poslanie Glavy gosudarstva Kasym-Zhomarta Tokaeva narodu Kazahstana. Edinstvo naroda i sistemnye reformy – prochnaja osnova процветания страны*. Available at: <https://www.akorda.kz/ru/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-183048> (data obrashhenija: 12.10.2022).
2. *Poslanie Glavy gosudarstva Kasym-Zhomarta Tokaeva narodu Kazahstana. 1 sentjabrja 2020 g. Kazahstan v novoj real'nosti: vremja dejstvij*. Available at: https://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-1-sentyabrya-2020-g (data obrashhenija: 10.09.2022).
3. *Poslanie Glavy gosudarstva Kasym-Zhomarta Tokaeva narodu Kazahstana. Novyj Kazahstan: put' obnovenija i modernizacii*. Available at: <https://www.akorda.kz/ru/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-1623953> (data obrashhenija: 21.10.2022).
4. Karataeva L. *Urbanizacija v Kazahstane: progressivnoe razvitie*. Available at: <https://strategy2050.kz/ru/news/urbanizatsiya-v-kazahstane-progressivnoe-razvitie/> (data obrashhenija: 14.05.2022).
5. Analiticheskij doklad «Urbanizacija v Central'noj Azii: vyzovy, problemy i perspektivy». Available at: https://www.unescap.org/sites/default/d8files/Urbanization%20in%20CA_RUS_0.pdf (data obrashhenija: 05.12.2022).
6. *Doklad o sostojanii gorodov mira 2020. Cennost' ustojchivoj urbanizacii*. Available at: https://www.urban-response.org/system/files/content/resource/files/summary/key_messages_summary_russian.pdf (data obrashhenija: 05.01.2023).

РАЗВИТИЕ УРБАНИЗАЦИИ В КАЗАХСТАНЕ В ПОСТПАНДЕМИЧЕСКИЙ ПЕРИОД

Г.Ж. Сейтхамзина^{1*}, Л.М. Бекенова¹, Э.Х. Ахатова¹, С.Е. Велеско²

¹Алматинский гуманитарно-экономический университет, Алматы, Казахстан

²Университет прикладных наук Миттвайда, Миттвайда, Германия

Резюме. Целью статьи является изучение новых форм протекания процессов урбанизации в постпандемийный период. При изучении процессов урбанизации в РК и мире применялся комплекс следующих методов экономических исследований: монографический, программно-целевой, логический. В работе над исследованием также были использованы такие теоретические методы исследования как, сравнения и обобщения, научная абстракция и синтез. Процессы урбанизации зависят от многих факторов, политических и экономических. В последнее время особое значение имеет влияние мировой пандемии Коронавируса на все процессы, происходящие в мировой экономике, в том числе на развитие урбанизации. В статье изучается состояние урбанизации в РК на данный период, обобщены рекомендации и мероприятия по развитию городов, выделены основные формы и тенденции по протеканию урбанизации в постпандемийный период. Негативные последствия карантинных мер, принятые правительствами стран для борьбы с Коронавирусом, напрямую воздействуют на экономическое развитие стран и регионов, и соответственно развитие городов и поселений, то есть процессов урбанизации. В исследовании о влиянии этих последствий упомянуты поручения Президента Республики Казахстан, рассмотрены новые подходы казахстанского правительства к региональному и территориальному развитию, которые позволяют управлять процессом урбанизации, обеспечить поэтапность «миграционных волн», избежать перенаселенности и социальной напряженности в крупных городах. Административно-территориальные изменения оптимизируют процесс государственного управления, упростят гражданам проезд до областного центра и обратно, будут способствовать более эффективному регулированию внутренней миграции. Все эти инициативы и предложения Президента РК дадут в скором времени сильнейший толчок в развитии городов – новых областных центров, укрепят их экономику и конкурентоспособность, что в свою очередь, придает перспективу хорошего темпа росту урбанизации в Казахстане.

Ключевые слова: Урбанизация, город, малые и средние города, агломерация, городское население, постпандемийный период.

OF URBANIZATION IN KAZAKHSTAN IN THE POST-PANDEMIC PERIOD

G. Seitkhamzina^{1*}, L. Bekenova¹, E. Akhatova¹, S. Velesko²

¹Almaty Humanitarian and Economic University, Almaty, Kazakhstan

²University of Applied Sciences Mittweida, Mittweida, Germany

Summary. The purpose of the article is to study new forms of urbanization processes in the post-pandemic period. When studying the processes of urbanization in the Republic of Kazakhstan and the world, a set of the following methods of economic research was used: monographic, program-target, logical. In the work on the study, such theoretical research methods as comparisons and generalizations, scientific abstraction and synthesis were also used. The processes of urbanization depend on many factors, political and economic. Recently, the impact of the global Coronavirus pandemic on all processes taking place in the global economy, including the development of urbanization, has been of particular importance. The article studies the state of urbanization in the Republic of Kazakhstan for this period, summarizes recommendations and measures for the development of cities, highlights the main forms and trends in the course of urbanization in the post-pandemic period. The negative consequences of quarantine measures taken by the governments of countries to combat Coronavirus directly affect the economic development of countries and regions, and, accordingly, the development of cities and settlements, that is, the processes of urbanization. In the study on the impact of these consequences, the instructions of the President of the Republic of Kazakhstan are mentioned, new approaches of the Kazakh government to regional and territorial development are considered, which will allow managing the process of urbanization, ensuring the phased nature of "migration waves", avoiding overpopulation and social tension in large cities. Administrative and territorial changes will optimize the process of public administration, simplify travel for citizens to the regional center and back, and contribute to more effective regulation of internal migration. All these initiatives and proposals of the President of the Republic of Kazakhstan will soon give a strong impetus to the development of cities – new regional centers, strengthen their economy and competitiveness, which in turn gives the prospect of a good pace of urbanization growth in Kazakhstan.

Key words: Urbanization, city, small and medium-sized cities, agglomeration, urban population, post-pandemic period.

Авторлар туралы ақпарат:

Г.Ж. Сейтхамзина* - э.ғ.к., ассоц.профессор, Алматы гуманитарлы-экономикалық университеті, Алматы, Қазақстан, e-mail: gaul7erj@mail.ru

Л.М. Бекенова - э.ғ.к., ассоц.профессор, Алматы гуманитарлы-экономикалық университеті, Алматы, Қазақстан, e-mail: bekenova_l@mail.ru

Е.Х. Ахатова - э.ғ.к., Алматы гуманитарлы-экономикалық университеті, Алматы, Қазақстан, e-mail: eahatova@mail.ru

С.Е. Велеско – проф., Миттвейда қолданбалы ғылымдар университеті, Миттвейда, Германия, velesco@hs-mittweida.de

Сведения об авторах:

Г.Ж. Сейтхамзина* - к.э.н., ассоц.профессор, Алматинский гуманитарно-экономический университет, Алматы, Казахстан, e-mail: gaul7erj@mail.ru

Л.М. Бекенова – к.э.н., ассоц.профессор, Алматинский гуманитарно-экономический университет, Алматы, Казахстан, e-mail: bekenova_l@mail.ru

Э.Х. Ахатова - к.э.н., Алматинский гуманитарно-экономический университет, Алматы, Казахстан, e-mail: eahatova@mail.ru

С.Е. Велеско – проф., Университет прикладных наук Миттвайда, Миттвайда, Германия, velesco@hs-mittweida.de

Information about authors:

G. Seitkhamzina* - candidate of sciences, Associate Professor, Almaty University of Humanities and Economics, Almaty, Kazakhstan, e-mail: gaul7erj@mail.ru

L. Bekenova - candidate of sciences, Associate Professor, Almaty University of Humanities and Economics, Almaty, Kazakhstan, e-mail: bekenova_l@mail.ru

E. Akhatova - candidate of Sciences, Almaty Humanitarian and Economic University Kazakhstan, Almaty, e-mail: eahatova@mail.ru

S. Velesko - prof., University of Applied Sciences Mittweida, Mittweida, Germany, velesco@hs-mittweida.de

Алынды: 09.01.2023

Қарауға қабылданды: 30.01.2023

Онлайн қолжетімді: 30.03.2023